

סיכום סוגיה 28: קשיים ומשברים עמ' 117

בסוגיה זו נתייחס למשבר בנישואין ולשאלה: מה עושים כשיש משברים בנישואין?
כיצד התנהגו החכמים עם קשיים ומשברים בזוגיות שלהם?

פסיקתא זוטרתא לקח טוב בראשית פרשת, פרק ב

"תנא משמיה דרבי מאיר: איש ואשה שכינה ביניהם – י"ה:
יו"ד באיש, וה"א באשה
זכו – שכינה ביניהן ומתברכין, לא זכו – שכינה מסתלקת מביניהן
ונדבקות שתי האשות ואש אוכלת"

תלמוד בבלי, מסכת סוטה דף יז עמוד א

"דריש רבי עקיבא: איש ואשה:
זכו – שכינה ביניהן לא זכו – אש אוכלת"

במדרש "לקח טוב" (=מדרש על התורה) ובתלמוד מתארים מצב של הרמוניה בין בני זוג, וקושרים זאת לאלוהים. איש ואישה – י' וה' ביניהם (יה, שמו של אלוהים) – זה מצב טוב. אלוהים נמצא בזוגיות.. אם אין י' ה' = אלוהים = קדושה בין בני הזוג, נשאר רק אש (האותיות המשותפות), ואש פירושה מריבה. הם שורפים זה את זה באש.

מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק כד

"דבר אחר: הוי מתלמידיו של אהרן...[וכן איש שהיה צהוב עם אשתו ומשלחה מביתו והיה אהרן הולך אצלו ואומר לו: בני, למה צהבת עם אשתך?
אומר לו: על שסרחה עלי.
אמר לו: הרי אני עורבה שאינה סורחת עוד עליך מעתה.
הולך לו אצל אשתו ואומר לה: בתי, למה צהבת את בעליך?
אמרה לו: שהכני וקללני.
אמר לה: הריני עורבו שאינו מכך ולא מקללך עוד מעתה.
וכך אהרן עושה כל ימיו עד שהיה מכניסה לתוך ביתו והייתה מתעברת ויולדת בן ואמרה: לא ניתן לי הבן הזה כי אם בזכות אהרן."

בסיפור מסופר על אהרן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, ואיך הוא היה מנסה להביא לשלום בית. הוא היה פשוט מגשר. בעל כועס, רב עם אשתו, ומשלחה מהבית. אהרן היה בא אליו, ומנהל איתו שיחה. הבעל אומר, שנמאס לו מאשתו, היא לא מתנהגת, כפי שהיה רוצה (סרחה עלי), ואז אהרן אומר, שאם יחזרו זה לזה, הוא יהיה ערב, שהאישה תתנהג כראוי, ואח"כ היה הולך לאישה, שמתלוננת בפניו, שבעלה מכה אותה ומקלל אותה, והוא מבטיח, שהוא יהיה ערב לכך שהבעל לא יקלל אותה ולא יכה אותה. וכך היה משכין שלום בין בני הזוג. איך אהרן יכול להיות ערב לכך? הוא בעצם היה מראה לכל אחד מבני הזוג את הצד השני. הוא היה מברר מה הבעיה ומבטיח לכל אחד מהם שהשני יתנהג אחרת. מגשר...

תלמוד בבלי, מסכת יבמות, דף סג עמוד א-עמוד ב

"רב הוה מיפטר מרבי חייא.

רב היה נפרד מר' חייא (שהיה דודו ורבו)

אמר ליה: רחמנא ליצלך ממדי דקשה ממיתא.

אמר לו: (רבי חייא לרב) ה' יצילך מדבר שקשה ממות

ומי איכא מידי דקשה ממיתא ?

(רב מתפלא) והאם יש דבר שקשה מהמוות?

נפק דק ואשכח : 'ומוצא א' ני מר מ' ו' את האשה וגו' :

יצא דקדק (בדק) במקראות ומצא (את הפס') "ומוצא אני מר ממוות את האשה"

רב הוה קא מצערא לה דביתהו ,

רב היתה מצערת אותו אשתו

כי אמר לה: 'עבידי לי לופחי - 'עבדא ליה חימצי' . חימצי - 'עבדא ליה טלופחי

כאשר אמר לה עשי לי עדשים-עשתה לו חומצה, חומוס. (כאשר היה אומר לה עשי לי) עשתה לו עדשים

כי גדל חייא בריה, אפיך לה. אמר ליה: איעליא לך אמך !

כאשר גדל חייא בנו הופך לו. אמר לו: (רב לרבי חייא בנו) השתפרה אמך!

אמר ליה: אנא הוא דקא אפיכנא לה.

אמר לו (חייא בנו לרב) אני הוא זה שהופך לה (את דברך)

אמר ליה: היינו דקא אמרי אינשי : דנפיק מינך - טעמא מלפך ,

אמר לו: זהו שאומרים אנשים (פתגם ידוע) זה שיוצא ממך טעם דעת מלמד אותך

את לא תעביד הכי , שנאמר לימדו לשונם דיבר שקר) ירמיהו ט, ד (

אתה לא תעשה כך (יותר) שנאמר... (אם אתה אומר זאת בשמי זה שקר)

הסוגיה נפתחת בברכה שברך רבי חייא את אחינו רב לפני שהם נפרדו. (כשרב נסע לבבל להקים שם ישיבה גדולה). רבי חייא מברך אותה בברכה מוזרה: שהאל יציל אותך ממה שקשה ממוות. רב, שרוצה להבין את פשר הברכה, יצא והלך לדקדק כלומר ללמוד ומצא, את הפסוק "ומוצא א' ני מר מ' ו' את האשה". כך הבין שדוד שלו ברך אותו שישתדר עם אשתו. לרב הייתה אישה בבית, והיא הייתה מצערת אותו. רב היה מבקש מאשתו, שתכין לו טלופחי. הוא התכוון לעדשים, והיא הייתה מכינה לו חומוס, וכשהיה מבקש חומוס, הייתה עושה לו עדשים. (אולי בגלל הבדלי שפה, הרי היא בבית) כאשר גדל בנם חייא, והבין את חוסר התקשורת, היה אומר לאמו, כשרב ביקש טלופחי – הכיני לאבא חמצי, וכך כאשר ביקש חמצי, אמר לה להכין עדשים. רב היה מרוצה, והילל את אשתו בפני בנו. הודה חייא הבן, שהוא זה שהפך את הבקשות. רב אמר לו: יש משפט שאנשים נהגים לומר: זה שיצא ממך, כלומר בן, טעם, דעת לימד אותך. כלומר, רב אומר לבנו, אכן לימדת אותי פרק, לא ידעתי, שזו הבעיה. אני בעצמי הייתי צריך להתנהג כך. אבל עדיין אני מצדיק את מה שעשיתי, כי שיקרת. והוא מוסיף את הפסוק "לימדו לשונם דיבר שקר", כלומר, אל תעשה כך, למרות שהכוונות טובות, כי אתה עשוי להתרגל לשקר.

רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו ,

רבי חייא היתה המצערת אותו אשתו

כי הוה משכח מידי , צייר ליה בסודריה ומייתי ניהליה.

כאשר היה מוצא דבר (המתאים לה) היה צורר אותו בסודר ומביא לה

אמר ליה רב: והא קא מצערא ליה למר !

אמר לו רב: והרי היא מצערת את אדוני?!

אמר ליה: דיינו שמגדלות את בנינו ,ומצילות אותנו מן החטא

אמר לו: דיינו

סיפור נוסף על רבי חייא שאשתו היתה מצערת אותו (לא ברור מדוע....) אבל למרות זאת הוא

מתנהג אליה יפה ובכל פעם שהיה מוצא דבר המתאים לה היה עוטף אותו ומביא לה. רב (בן

אחותו של רבי חייא) מתפלא ושואל אותו: למה אתה משתדל לגרום לאשתך הנאה כאשר היא

מצערת אתך? רב עונה לו שהוא ממשיך לעשות דברים כגון אלו, כלומר לשמור על מסגרת

הנישואין בגלל שהוא מכיר תודה לאשתו על 2 דברים שהיא עושה:

1. גידול הילדים - ובכך מפנה את הגבר ללימוד תורה (שהיא מצווה חשובה). שהרי אם היה צריך

לדאוג בעצמו לגידול הילדים, לא היה ראשו פנוי ללימוד תורה.

2. מצילות אותנו מהחטא - רש"י פירש: מצילות אותנו מן החטא = מצילות אותנו מהרהור

עבירה. עצם זה שהאדם נשוי, עוזר לו להמנע ממחשבות אסורות שעלולים להוביל אפילו

למעשים אסורים מבחינה הלכתית.

לכאורה יש כאן סיבה מוזרה? בשביל זה נועדה האשה? אך למעשה אנו רואים כאן תפישה

שמציג ר' חייא המדברת על איזה שהוא מינימום בנישואין וכל עוד זה קיים הוא אינו מוכן

להתגרש ממנה ובנוסף ניתן לראות שהוא מציג כאן גישה בוגרת כאשר למרות שהיא מצערת

אותו אין הוא נוטר לה טינה והוא לא מנסה לגרום לה סבל. אלא הוא קונה לה דברים שישמחו

אותה. יש כאן גישה חיובית של ר' חייא לאשתו למרות היחסים המעורערים ביניהם.